Критерії оцінювання з української літератури

В умовах воєнного стану особливої уваги набуває дотримання принципів психологічної безпеки та травмочутливого підходу в освітньому процесі. Діє категоричне табу на використання текстів із надмірним описом трагічних подій, руйнувань чи деталізацією воєнних дій.

Принциповою вимогою організації освітнього процесу є недопущення викладання на уроках української літератури творів тих авторів, які офіційно визнані Українським інститутом національної пам'яті символами російської імперської політики.

Такі ціннісні та структурні орієнтири створюють якісно нове підґрунтя для формування ключових компетентностей здобувачів освіти. **Навчання рекомендуємо реалізувати на основі виокремлених актуальних напрямів, як-от: конструктивна взаємодія зі штучним інтелектом (ШІ) та чітке профорієнтаційне спрямування.** Зазначений підхід вимагає від педагога докорінної зміни акцентів — відходу від репродуктивного навчання на користь аналітичного, дослідницького та критичного сприйняття матеріалу.

З метою переорієнтації використання штучного інтелекту (ШІ) з джерела готових рішень на об'єкт критичного аналізу, організацію освітнього процесу на уроках літератури необхідно базувати на дослідницьких та творчо-трансформаційних методах навчання. Рекомендується мінімізувати застосування репродуктивних запитань фактологічного характеру (щодо визначення дійових осіб, теми твору тощо) та впроваджувати прийом лінгво-літературного аудиту. Цей прийом передбачає здійснення учнями критичного аналізу та верифікації згенерованих ШІ рецензій або анотацій з подальшим їх коригуванням на основі текстуального аналізу першоджерела. Ефективним інструментом є метод зворотного культурологічного конструювання, спрямований на розроблення концептуальних матриць або текстових запитів для нейромереж з метою візуалізації художнього простору твору та адаптації авторських метафор засобами сучасних цифрових технологій. Під час опрацювання літературних тем доцільно застосовувати метод синтаксично-стильового моделювання. Зазначений підхід забезпечує дослідження учнями ритміко-мелодійної та архітектонічної структури поетичних творів, а також розвиток навичок моделювання мікротекстів у стилістиці відповідної літературної епохи.

У процесі роботи з текстами художніх творів рекомендовано залучати твори інших видів мистецтва – живопису, музики, скульптури, кіно тощо, якщо вони мають ідейно-тематичну спорідненість із виучуваним творами літератури або ж є їх інтерпретацією в інших видах мистецтва. Міжмистецька взаємодія сприятиме цілісному осмисленню учнями художніх творів. Важливо, щоб звернення до творів інших видів мистецтва було вмотивованим і методично доцільним.

Біографічні відомості про письменників рекомендовано обмежити стислими довідками про основні факти життя і творчості, що можуть зацікавити учнівство. Залучення біографічного контексту повинне сприяти розкриттю змісту художнього твору як самодостатнього художнього явища.

Художні твори для текстуального розгляду, що запропоновані як вибіркові (зазначено в програмі), вивчають за вибором учителя / вчительки (із урахуванням пізнавальних запитів учнівства).

Твори для позакласного читання подано до кожного тематичного розділу модельної навчальної програми. Учитель / учителька має можливість формувати в учнівства коло читання впродовж усього навчального року та, орієнтуючись на читацькі та пізнавальні інтереси своїх вихованців, **проводити такі уроки в межах певного тематичного розділу**.

Орієнтовна кількість видів робіт з української літератури у 5–9 класах[21]

Наведена кількість робіт є методичним орієнтиром для планування освітнього процесу і не встановлює обов'язкового мінімуму. Учитель / учителька самостійно визначає кількість, частотність і розподіл робіт між семестрами з урахуванням обраної навчальної програми, кількості навчальних годин, особливостей класу та достатності інформації про досягнення учнями результатів навчання.

Класи	5		6		7		8		9	
Усього годин	**Відповідно до освітньої програми та навчального плану закладу освіти**									
Семестри	**I**	**II**	**I**	**II**	**I**	**II**	**I**	**II**	**I**	**II**
Перевірка літературної теми	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
Твір /есе	-	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
Уроки розвитку мовлення (усно+письмово)	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
Уроки позакласного читання	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
Література рідного краю	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**

- Зазначені в таблиці види робіт не є вичерпним переліком. Учитель / учителька може самостійно добирати конкретні форми робіт, змінювати їх кількість або замінювати окремі види іншими, якщо вони забезпечують досягнення очікуваних результатів навчання, передбачених Державним стандартом базової середньої освіти і відповідною навчальною програмою.
- Не всі зазначені в таблиці роботи потрібно проводити як окремі контрольні роботи. Визначальними для віднесення роботи до формувального, поточного або підсумкового оцінювання є мета її проведення та спосіб використання отриманої інформації, а не назва роботи. Твір, есе, усна відповідь, робота з текстом, тестове чи творче завдання можуть використовуватися для формувального, поточного або підсумкового оцінювання.
- Кількість у рядку «Перевірка літературної теми» є орієнтиром щодо тематичного оцінювання за відповідними структурними одиницями навчальної програми: темами, розділами, модулями або іншими визначеними програмою частинами. Вона не означає обов'язкового проведення відповідної кількості окремих тематичних контрольних робіт.
- У рядку «Твір / есе» наведено орієнтовну кількість розгорнутих письмових висловлень. Конкретний вид, тему, обсяг, спосіб виконання та мету оцінювання такої роботи вчитель / учителька визначає самостійно відповідно до навчальної програми. Твір або есе може одночасно бути роботою з розвитку мовлення та джерелом інформації для поточного або тематичного оцінювання. Проводити ще одну окрему роботу для перевірки тих самих результатів навчання не потрібно.
- Уроки розвитку мовлення передбачають систематичну роботу над усним і письмовим мовленням учнів на матеріалі художніх творів. Це можуть бути усні та письмові відповіді, перекази, характеристики персонажів, висловлення власного ставлення до прочитаного, участь у діалозі чи дискусії, аргументовані відповіді, читацькі відгуки, творчі роботи, презентації та інші види діяльності, визначені навчальною програмою. Не кожен урок розвитку мовлення має завершуватися виставленням оцінки.
- Уроки позакласного читання та літератури рідного краю є складниками освітнього процесу, а не обов'язковими контрольними роботами. Конкретні твори, форми діяльності та розподіл таких уроків протягом навчального року вчитель / учителька визначає відповідно до навчальної програми, читацьких інтересів учнів і регіонального літературного матеріалу.
- Видами робіт для оцінювання результатів навчання можуть бути: аналіз та інтерпретація художніх творів, порівняльні й дослідницькі завдання, створення анотацій, відгуків, медіаоглядів, презентацій, концептуальних карт та інших усних, письмових або цифрових продуктів.
- Поточні оцінки не потрібно виставляти на кожному уроці або за кожне виконане завдання. Частотність поточного оцінювання вчитель / учителька визначає самостійно з урахуванням змісту програми, кількості годин і результатів навчання, які оцінюють.

- Видами робіт для оцінювання результатів навчання можуть бути: аналіз та інтерпретація художніх творів, порівняльні й дослідницькі завдання, створення анотацій, відгуків, медіаоглядів, презентацій, концептуальних карт та інших усних, письмових або цифрових продуктів.
- Поточні оцінки не потрібно виставляти на кожному уроці або за кожне виконане завдання. Частотність поточного оцінювання вчитель / учителька визначає самостійно з урахуванням змісту програми, кількості годин і результатів навчання, які оцінюють.

- Результати формувального оцінювання не враховують під час тематичного та семестрового оцінювання. Учитель / учителька фіксує їх у зручний для себе спосіб: у робочих нотатках, контрольних переліках, матрицях, щоденниках спостережень тощо. Фіксування результатів

формувального оцінювання у класному журналі не є обов'язковим. За потреби педагог мож зробити в журналі запис «Формувальна» у стовпці з відповідною датою.

- Оцінювання за групами результатів та внесення таких оцінок до класного журналу не обов'язковими. Необов'язковими є також зазначення індексів груп результатів біля поточни оцінок, створення окремих стовпців за групами результатів і дублювання однієї оцінки в кілько стовпцях. За бажанням учитель / учителька може використовувати такі позначення дл систематизації інформації про навчальний поступ учнів.
- Для тематичного оцінювання вчитель / учителька може використовувати тестові аб комплексні завдання, усні й письмові відповіді, роботу з художнім текстом, аналіз та інтерпретаці прочитаного, характеристику образів і персонажів, порівняння творів, творчі завдання, твір, ес читацький відгук, презентацію, проєкт або інший вид роботи, який дає змогу оцінити передбаче програмою результати навчання. Виділяти всі ці форми в таблиці окремими рядками не потрібно.
- Тематичне оцінювання можна здійснювати шляхом узагальнення результатів поточног оцінювання, отриманих у межах відповідної літературної теми, розділу чи модуля, та/або з результатами тематичної підсумкової роботи. Проведення окремої підсумкової роботи після кожно теми, розділу чи модуля навчальної програми не є обов'язковим.
- Якщо проводять підсумкову роботу, вона має охоплювати результати навчання, передбаче програмою на відповідний період. За наявності достатньої та релевантної інформації пр досягнення учнями результатів навчання визначати семестрову оцінку лише за результатом одні підсумкової роботи не рекомендується. Окремої підсумкової роботи для визначення річної оцінк не проводять, крім випадків, установлених для окремих форм здобуття освіти.

Орієнтовні критерії оцінювання результатів навчання за групами результатів мовно-літературної освітньої галузі

Групи результатів мовно-літературної освітньої галузі визначені Державним стандартом базової середньої освіти. Учитель / учителька може використовувати подані критерії під час розроблення завдань та оцінювання результатів навчання, співвіднесених із відповідною групою результатів. Використання цих критеріїв не передбачає обов'язкового виставлення в класному журналі окремих оцінок за кожною групою результатів або зазначення біля поточних оцінок індексів ГР1, ГР2, ГР3, ГР4.

Група результатів 1 — Усно взаємодіє (УВ)

Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на окремі прості запитання за змістом почутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя
2	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на частину простих запитань за змістом почутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази
3	Учень /учениця: відтворює частину інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого, припускається незначних змістових і логічних помилок; виконує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту почутого
4	Учень /учениця: відтворює основну інформацію, отриману від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел; відповідає на прості запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; підтримує спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази
5	Учень /учениця: застосовує частину основної інформації, отриманої від учителя (інших осіб) або із запропонованих джерел для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом почутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; долучається до спілкування в межах запропонованої теми, використовуючи прості фрази
6	Учень / учениця: застосовує інформацію, отриману від учителя або із запропонованих джерел, для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; спілкується в межах запропонованої теми без значних утруднень
7	Учень / учениця: виокремлює в почутому інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частково-пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; спілкується в межах запропонованої теми; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки
8	Учень / учениця: зіставляє, порівнює за визначеними критеріями почуте; добирає прийнятний із запропонованих спосіб для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; заохочує до спілкування й долучається до обговорення певної теми; наводить аргументи й приклади щодо почутого

9	Учень / учениця: аналізує отриману з різних джерел інформацію за визначеними критеріями перетворює почуте в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок почутого з власни життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язу проблемні ситуації відомим способом; ініціює спілкування та обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми; наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думк
10	Учень /учениця: інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різни джерел; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обира доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обирає доречний спосіб комунікативно взаємодії в групі; переконливо аргументує свою позицію щодо обговорюваної теми
11	Учень /учениця: узагальнює інформацію з різних джерел, оцінює її за визначеним критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбіну різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; обирає ефективний спосі комунікативної взаємодії в групі; розвиває ідеї / думки учасників спілкування щод обговорюваної теми та вибудовує логічну аргументацію для, вирішення спільних завдань
12	Учень /учениця: оцінює отриману з різних джерел інформацію, доцільно використовує її різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; адапту різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики прогнозуючи наслідки; виступає посередником у спілкуванні, демонструє толерантність д різних поглядів і надає роз'яснення за потреби іншим учасникам

Група результатів 2 — Працює з текстом (ПТ)

Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень / учениця: сприймає і розпізнає інформацію з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на окремі прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, використовуючи прості однотипні фрази; припускається суттєвих змістових помилок; виконує окремі прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя.
2	Учень /учениця: відтворює незначну частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на частину простих запитань за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; виконує частину простих репродуктивних завдань / навчальних дій за наданим зразком з допомогою вчителя; виявляє зацікавленість до ідей, висловлених іншими; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази.
3	Учень /учениця: відтворює частину інформації з тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого, припускається змістових і логічних помилок; викопує прості репродуктивні завдання / навчальні дії за наданим зразком з допомогою вчителя, долучається до роботи в групі; висловлює думки щодо прочитаного / переглянутого простими фразами; перепитує, уточнюючи інформацію, потрібну для розуміння змісту.
4	Учень і учениця: відтворює основну інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами); відповідає на прості запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за зразком під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; пояснює зміст прочитаного / переглянутого, використовуючи прості фрази.
5	Учень /учениця: застосовує частину основної інформації із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; відповідає на запитання за змістом прочитаного / переглянутого; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом під керівництвом учителя, зокрема під час роботи в групі; коментує зміст прочитаного і переглянутого, використовуючи прості фрази.
6	Учень /учениця: застосовує інформацію із тексту / медіатексту, запропонованого вчителем (іншими особами) для виконання навчальних завдань; виконує репродуктивні завдання / навчальні дії за запропонованим алгоритмом за потреби звертаючись по допомогу, зокрема під час роботи в групі; розпізнає з допомогою вчителя проблемні ситуації й висловлює окремі припущення щодо способів розв'язання їх; коментує зміст прочитаного /переглянутого

7	Учень /учениця: виокремлює з тексту / медіатексту інформацію, потрібну для виконання навчальних завдань і вирішення проблемних ситуацій; виконує репродуктивні й окремі частковопошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розпізнає проблемні ситуації і розв'язує їх відомим способом з допомогою вчителя; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки щодо змісту прочитаного / переглянутого.
8	Учень /учениця: зіставляє, порівнює за визначеними критеріями зміст прочитаного / переглянутого; добирає прийнятний із запропонованих спосіб для унаочнення й візуалізації інформації; виконує окремі пошукові завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі, за потреби звертаючись по допомогу; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення змісту й форми прочитаного / переглянутого, наводить аргументи й приклади.
9	Учень /учениця: аналізує отриману з кількох текстів /медіатекстів інформацію за визначеними критеріями, інтерпретує зміст прочитаного / переглянутого й перетворює його в різні форми повідомлень; обґрунтовує зв'язок прочитаного / переглянутого з власним життєвим досвідом; виконує пошукові завдання, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом; обмінюється інформацією щодо обговорюваної теми, наводить доречні аргументи й приклади щодо висловленої думки.
10	Учень /учениця: Інтегрує істотну й потрібну для виконання завдань інформацію з різних текстів / медіатекстів; виконує пошукові й окремі творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; обстоює свою позицію щодо обговорюваної теми.
11	Учень /учениця: узагальнює інформацію з різних текстів / медіатекстів, оцінює її за визначеними критеріями; виконує пошукові й творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; комбінує різні способи виконання завдань у нестандартних ситуаціях; розвиває ідеї / думки учасників обговорення прочитаного / переглянутого, вибудовує логічну аргументацію для вирішення спільних завдань.
12	Учень /учениця: оцінює отриману з різних текстів / медіатекстів інформацію, доцільно використовує її в різних ситуаціях; виконує пошукові, творчі завдання, виявляючи оригінальність, зокрема під час роботи в групі; адаптує різні способи виконання завдань відповідно до змінюваних умов, ураховуючи ризики й прогнозуючи наслідки; переконливо аргументує позицію щодо прочитаного / переглянутого, виявляє толерантність до різних поглядів.

Група результатів 3 — Письмово взаємодіє (ПВ)

Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень /учениця: демонструє вміння записувати висловлення, зокрема в цифровому середовищі; частково відтворює способи діяльності за наданим зразком, припускаючись різного виду помилок; порівнює написане зі зразком і коригує за допомогою вчителя.
2	Учень / учениця: відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і частково записує їх, демонструючи усвідомлення окремих фактів і елементарних уявлень; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, частково корегує його за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок.
3	Учень /учениця: відтворює висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном зі зміною предмета повідомлення і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо відповідності письмового висловлення меті, коригує його лише за допомоги вчителя; використовує стандартні мовні засоби під час відтворення зразка, припускаючись різного виду помилок.
4	Учень /учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, за наданим шаблоном і записує їх; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в передачі інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.

5	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, демонструє утруднення в дотриманні мети та врахуванні адресата, записує висловлення в довільній формі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданій інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує основні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
6	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів за зразком, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує висловлення відповідно до вимог жанру; відповідає на запитання вчителя щодо структурно-смислової завершеності власного висловлення в переданні інформації, коригує його лише за допомоги вчителя; обмежено використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
7	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
8	Учень/учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; відповідає на запитання вчителя щодо завершеності власного висловлення в переданні інформації; частково коригує написане щодо змісту та форми (орфографія, пунктуація, граматичні форми слів); використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень, припускаючись різного виду помилок.
9	Учень /учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі; аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації в умовах взаємодії (зокрема в цифровому середовищі) з учителем або однокласниками; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує стандартні мовні засоби під час створення власних висловлень.
10	Учень / учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру, дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень
11	**Учень / учениця:** створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту і завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує і уточнює власне висловлення (за потреби); вправно використовує різноманітні мовні засоби під час створення власних висловлень.
12	Учень /учениця: створює власні висловлення різних письмових жанрів, зокрема повідомлення в цифровому середовищі, ураховуючи мету та адресата, записує їх відповідно до вимог жанру з елементами візуалізації (за потреби), дискутує в цифровому середовищі; самостійно аналізує власний текст з огляду на його цілісність, повноту, завершеність у переданні інформації, толерантність і академічну доброчесність; коригує й уточнює (за потреби); вільно використовує мовні засоби, зокрема експериментує з ними, під час створення власних висловлень, надаючи їм індивідуальних рис.

Група результатів 4 — Досліджує мовлення (ДМ)

Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу

Бали	Критерії оцінювання
1	Учень /учениця: сприймає і розпізнає інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на окремі прості запитання, припускаючись суттєвих помилок; виконує частину простих завдань / навчальних дій щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; передає інформацію, використовуючи короткі однотипні фрази.
2	Учень / учениця: відтворює незначну частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на частину простих запитань, припускаючись суттєвих помилок; виконує прості завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; комунікує з іншими за потреби, використовуючи прості однотипні фрази й повторюючи сказане співрозмовниками.
3	Учень / учениця: відтворює частину інформації про мовні одиниці, мовні та літературні явища; припускається суттєвих помилок; відповідає на частину простих запитань; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за наданим зразком з допомогою вчителя; долучається до роботи в групі; висловлюється простими фразами; часто перепитує, уточнюючи потрібну інформацію.
4	Учень / учениця: відтворює основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з постійною опорою на запропоноване джерело інформації, може пояснити окремі поняття / терміни / навчальні дії; виконує завдання / навчальні дії щодо спостереження за мовою та мовленням за зразком під керівництвом учителя; виконує деякі обов'язки, розподілені в групі, для розв'язання пошукових та/або творчих завдань; підтримує ініційоване іншими спілкування в межах обговорюваної теми, використовуючи прості фрази, обмежено вживаючи наукові поняття.
5	Учень /учениця: застосовує основну інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; може пояснити основні поняття / явища і навчальні дії; виконує незначну частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу, під час роботи в групі; долучається до обговорення відомої теми, використовуючи прості фрази, доречно вживаючи окремі наукові поняття.
6	Учень /учениця: застосовує інформацію про мовні одиниці, мовні та літературні явища; відповідає на прості запитання з опорою на запропоновані джерела інформації; розуміє і пояснює основні поняття / явища / навчальні дії, наводить прості приклади; виконує самостійно частину дослідницького та/або творчого завдання за запропонованим алгоритмом; розпізнає з допомогою вчителя окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх, зокрема під час роботи в групі; спілкується щодо способу виконання дослідницького та/або творчого завдання, доречно вживаючи основні наукові поняття.
7	Учень /учениця: виокремлює у запропонованих джерелах потрібну інформацію; відповідає на запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом самостійно або в співпраці з однокласниками, за потреби звертаючись по допомогу; розпізнає окремі проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх; долучається до обговорення окремих етапів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить окремі аргументи й приклади.
8	Учень / учениця: порівнює, зіставляє наукову інформацію з обраних джерел про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, порівнює матеріал за визначеними ознаками; виконує окремі дослідницькі та/або творчі завдання за запропонованим алгоритмом, зокрема під час роботи в групі; розв'язує проблемні ситуації відомим способом під керівництвом учителя; долучається до обговорення процесу та результатів виконання дослідницького та/або творчого завдання, наводить аргументи й приклади, доречно використовуючи наукові поняття.
9	Учень /учениця: аналізує інформацію з різних джерел щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ, упорядковує / представляє її в різні способи;

	виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі, відомим способом; обговорює результати наукової та/або творчої роботи, доречно коментує їх, спираючись на знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища
10	Учень /учениця: інтегрує істотну й потрібну інформацію з різних джерел, виявляючи проблеми, що можуть бути досліджені науково, визначає способи використання досліджених одиниць і явищ у власній творчості; виконує дослідницькі та/або окремі творчі завдання самостійно або в групі; обирає доцільний спосіб розв'язання проблемних ситуацій; аргументує власну позицію щодо наукових та/або творчих питань, зокрема в межах вирішення спільних завдань, спираючись на авторитетні джерела.
11	Учень / учениця: узагальнює й оцінює за визначеними критеріями наукову інформацію щодо мовних і мовленнєвих одиниць, мовних і літературних явищ; виконує дослідницькі та/або творчі завдання, зокрема під час роботи в групі; використовує мовні засоби для втілення творчих задумів, виявляючи власні вподобання; розвиває наукові / творчі ідеї учасників обговорення, вибудовує логічну аргументацію на основі знань про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища.
12	Учень / учениця: оцінює отриману з різних джерел наукову інформацію про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища, доцільно використовує її в дослідницькій і творчій діяльності; виконує самостійно або в групі дослідницькі завдання (від постановки проблеми до представлення результатів); оригінально використовує мовні засоби для втілення творчих задумів; узгоджує різні позиції щодо наукових та/або творчих питань, спираючись на системні знання про мовні та мовленнєві одиниці, мовні та літературні явища й визнаючи можливість множинних поглядів.